БЕЛАРУСКІ ШЛЯХ

Адрас рэдакцыі і адміністрацыі:
Сергухоуская вул. д. № 12

Рэдакцыя адчынена ад 1 да 2 гадз. пасьля поудня.
Адміністрацыя—зрана ад 10 да 2 гадз. У вечары ал 5 да 7 гадз.

Рэдакцыя пакідае за сабой права папрауляць пер сылаемые рукапісы і карэспондэнцыі.

Цана асобн. нум. 15 к.

Надпіска: з дастаукай да дому у Мінску на 1 месяц 2 рублі.

Цана абвестак:
за верш пэтыту на 1-й стран. 1 руб.
на апошняй—50 кап.

Штодзенная грамадзка-палітычная газэта.

№ 42. Менск. Серада 15 мая 1918 г. Год I

Менск 15/v.

Паміж падзеямі.

Можна спадзевацца, што кожны народ, жывушы у прымусовым застою у нерухлівасьці, дзе доугія часы уравень яго культуры прымусова утрымоуваўся на адной ступені, мае у сабе іщчэ тую сьвежасьць якая на «цэліне», дае багаты ураджай абы-б да яе дакранулася праца.

—Але формы яго жыцця могуць меняцца часта і капрызна—залежнне ад тых, хто будзе для яго і пад ім працаваць.

На Усебеларускім Зьездзі з адной стараны нікаторыя с селян былі болей усяго зацікаулены тым,—колькі яны будуць атрымліваць «сутачныя» за час прабывання іх на зьездзі, а з другой стараны былі такія, што у часе раздзелу зьезда па фракцыі,—дзе члены зьезду розных партый і памарамкау пачыналі паміж сябе сваркі,—прасілі—малілі на каленях, плачучы:

— «Кінце, браточкі, гэтыя хракцыі, годзі сварыцца, а давайце разам ратаваць сваю пішчасную бацькаушчыну!..»

Надобныя кантрасты народнай псіхікі могуць так выпукла і выразна выйсьці на верх толькі у такім затрыманым на біблійна-пайуным стопню нарозе, як наша беларускае селянство.

А калі перад народам — дзіцем, які легка паддаецца чужому упльгву дэманструецца такая буйная эпоха, як большэвіцкая, у каторай народ есьць ні толькі нэйтральным зрышелем, але і сам усімі спосабамі уцягвацца у вір надзеяу, то легка зразумець як гэта раптоуная нарушэнне яго адвечнаго спакоя можа яму зашкодзіць. Для такога раптам —узбуджанага народу гэта — трагэдыя. Але наш народ своечасна ачухауся. І васнаю на сваей роднай ніве, стоючы над сахою, пры адвечных скрыжалях яго жыццевай філязофіі — працы, ён пачау думаць сваю павароткую у другі бок думу:

Ці усе тое есьць сьвятой праудай, што гаварылі (сучасныя эвангелісты) агітатары-маскале?...

Мяркуючы туды і сюды, ен перакаиауся, што пэуная праудa—гэта с у п а к о й. Калі можна без баязьні-апаскі прапаваць на сваім шнуры, калі у хаці толькі тое менне, што здабыто сваімі уласнымі мазольнымі рукамі тады душа, а тым болей, цело абезпечано ад кароу ..

Фінал большэвіцкаго законодауства у пашым краю,— дэкрэт аб духавенстві,—іншчэ болей надарвау даверро народа да гэтых фронтовых маскоус іх «асвабадзіцеляу». Чулая народная душа уздрогнулася тады, калі хацелі забраць у яе тое болей выразнае, што ей пакідалі у культурным значэнні—рэлігію. Тут ужо народ, абараняючы свае духоунае менне нават праз меру навярнуся у другі бок, у бок векамі убіваных яму маскоуска-польскімі сіламі традыцыяу.

Мы пэуны, што роуная́ваго народнай душы хутка настане а калі яна прыміць свой штодзенны кшталт, тады верпецца да яе здольчасьць усасываць у сябе культуру і асьвету з праудзівай нацыянальнай крыніцы. Наш народ здолен прыняць самыя найлепшыя грамадзянскія формы—мы у гэтым пэуны. А формы гэтыя зацьвярдзеюць і згартуюцца толькі пры яркім асьвядомленым нацыянальным абліччы.

Homo.

Уражэнні.

(Аб падарожы у „соціалистическую, федеративную...“) *)

Прыехалі у Маскву. На пад'ездзі вакзала з газэтамі у руках падбегае да мяне колькі маленькіх дзяучатак:—«газэты, свежія газеты!» Міленькія твары, разумны погляд вачэй. Хоць танная, але чыстая вопратка адрожніваюць іх ад таго звычайнаго тыпу газэтнікоў, які знаёмы усякаму, аднастайнаго для усіх гарадоу быушай Вялікай Расіі.

Падыходжу, бяру газэту і дэлікатна пытаюся у дзяўчынкі хто яна і дзе яе бацькі.—Са сьлезамі на вачах дзіця, дае атказ, што яна сірата, бацька художнік — быў забіты шалёнай куляй у часе барацьбы большэвікоў з юнкерамі у Крамлю, а маці ні маючы спосабу пражыць з дробнымі дзецьмі у сталіцы, пашла з імі прадаваць газэты. Дзіця пры гэтым пальцам паказало на сваю матку, каторая стаяла нідалёчку такжа з газэтамі у руках.

* * *

«Тверская Застава» чы інашэй гаворучы «Тріумфальныя вароты» такжа паважна стаяць як і калісь раней.—Вялікія масензовыя фігуры, сымволізуючыя сабою Вялікую Расію, углядаюцца на людзей, што капашуцца праз увесь дзень пад імі бытцам то збіраюцца сказаць нейкую громовую прамову.

Пад варотамі без-упынна праезджаюць трамвайныя вагоны.

Іду па лепшай вуліцы — «Тверская»—і прыглядаюся на вітрыны. У вялікіх магазінах на вокнах як і раней красуюцца залатыя рэчы, абразы, адзежа, цукеркі, але хлеба— —хлеба нідзе ні відаць... Вялікія хвасты у 300-400 асоб стаяць ад цемнаго каля хлебнай крамы і чакаюць пайкі.

З высокаго падножʼя глядзіць на пляц і людзей на ім славэтны Вялікарускі поэта А. С. Пушкін.—З асаблівай ахвотай падыходжу да монумэнту чалавека пісаўшаго аб «клеветникахъ Россіи» і у рысах яго задуманаго, нібы крышачку кпінкуючаго твару шукаю яго опініі аб цяперашнім «русском морѣ». Успомнілася яго байка «*О рыбакѣ и рыбкѣ*»—як гордая і дурная „*сварлівая старуха*» ні хацела быць стадбовай дваранкай а захацела стацца «царыцаю марскаю» і пасьля, ніспадзеукі для сябе, ізноў вярнулася да разьбітаго карыта і курнай землянкі. Мудры быў чалавек Пушкін,—стварыў байку—прароцтва гісторычных выпадкаў у Расіі больш за сто гадоў, пасьля сваё сьмерці а за яго мудрасць за яго любоўную працу—маладое пакаленне, як чуў маніцца памятнік зьняць.

Пэўне гэта ні праўда Пушкін ні Мураўёў і ні Сталыпін. Пушкін быў лірнік. Пушкін жыў з Вялікарускім народам, яму служыў і народ ні павінен бы дапусьціць гэтаго здзеку.

«Крэмль—Спасскія Ворота». Пры мураванай пасівеўшай ад даўносці сьцяне—блізка на ¼ вярсты у доўж цягнуцца магілы чырвоных афяр забітых у часе барацьбы большэвікоў з юнкерамі.

Чырвоныя сьцягі з надпісамі укрываюць упітаную крывёй зямлю...

На адным курганочку прыпаўшы да зямлі старэнькая бабка аплаківае свайго сынка каторы бараніў па свойму дарагую свабоду.

Сьлёзы беднай бабкі падаюць на зямлю, каторая за нідоўгі «маськоўскі пэрыод» вялікарускай гісторыі ні раз напялася крывей. Пасівеўшыя з прадвеку сьцены пакратаныя у 1812 вайскамі Напалёна бытцам то з гневам глядзяць на народ, з волі каторага ізноў нарушыліся іх спакой і цаліна.

Галубок.

(Да др. №).

*) Гл. № 41.

Скрыпты шовіністы.

Палякі народ раскіданы.

Думаіце па «тром заборам» толькі?

Не, па ўсім сьвеце.

Гэта імпэрыялісты «ад Бога».

Польская думка сягала некалі далёка за Маскву, польскі дух гатоў быў па брацку «абняць за шыю» нават «схызматыка»—«маскаля».

Дзе-б ні завялося тры палякі,—пад суровым паўночным Сыбірскім небам ні у дабродарнай Поўдневай Амэрыцэ,—пачынаецца «польске жыце» адчыняецца «Nowa Polonija».

Пры такой раскіданасьці сваёй тэрыторыяльнай хціўасьці паля[illegible]зіўна злучаны у спосабах якімі дасягаюць сваёй «гістарычнай ідэі».

«Лончносьць польска»—дзіўнае зʼявішчо у натуры.

Сіла, ласка, прыгрозы, угаворы, лёсткі, абгавор,—ашуканство—усё гэта робіцца у розных кутках зямлі рожнымі людзьмі, у розных варунках, у розных пасольствах, але так зручна, але так інстыктыўна—трапна і складна, што німа волі, грэбуючы ёю, гідзячыся пачынаеш паважаць гэтую «Łączność».

Даўно «апрацаванае» у польска—«ojczystym» духу украінскае і беларускае панство, імпортованыя с «Крулевства» «kresy uchodnie» ойчулькі— адкрытыя, у парахвіях—і падпольныя, з брацтва Язусаваго,—вянчаюць цяпер польскім радамі і школьнымі пацержамі на «крэсах» працу апошніх 15—20 гадоў, працу «палюбоўнаго» раздзелу беларускаго, украінскаго, літоўскаго «хлопства» на „істных» палякоў і Вялікарасійцаў.

Супрацоўнікі Пабеданосцава і Сталыпіна (з другога боку разумецца) у утрыманні у цемнаце духоўнай гэтаго «хлопства» цяпер карыстаючы яго рэлігійнымі перакананнямі, фэброўна прабіваюцца локцямі на сьвет па за абрубы сваёй маленькай і цесьненькай, але хціваи бацькаўшчыны.

Гэта тут —на«крэсах», у Украіне на Беларусі, у Літве.

А тамака—перад сьветам «лончносьць» выяўляецца другім сваім бокам.

У цэнтральных пунктах нэйтральных дзержаваў сядзяць польскія міннезінгеры народовай дэмократыі, якія пяюць песьні у славу нябеска пекных вочак коаліцыі і уболеваюць над нівернасьцю літвіноў, украінцаў, беларусаў і іншых нівольных коаліянтаў, каторыя цяпер шукаюць апекі у Нямеччыне.

У Варшаві актывістычны Урад, тым часам, гатуецца к будаванню дзержавы з «ніабходным папырэннем на ўсходзе».

А у Бэрліне, памагаючы чым можа палітыцэ папырэння, дэпутат Тромчынскі—Глаўнай

Камісіі Рэйхстагу усоўвае палкі у калёсы украінскай справы заяўляючы, што сярод Украінцаў 80% ніграматных, а па украінску ніграматных 99% і гэткаму народу ні можа быць дана нізалежнасьць?

—«Чым хвалішся Юдэе?»

Мы ні ведаем ішчэ ці разглядалася у Глаўнай Камісіі і справа Беларуская, але пэўны, што калі разглядалася, то п. п. Тромпчынскія стараліся пэўнай ні менш, як над Украінскай справай.

Бо „лончносьць польска" гэтаго вымагае...

А. Навадворскі.

Рана-раненька.

Рана-раненька, зарніцай,
Качачкі купаліся.
Над сярэбранай вадзіцай
Вольхачкі шэпталіся.

* * *

І давай плысьці ў кружочкі
Рыбкі залаценькія;
Атулію туман лужочкі,
Красачкі маленькія.

* * *

Над зялёнаю лагчынай,
Птушкі весяліліся,
І ад зоранькі вярбіна
Ярка залацілася.

* * *

Пасьвятлела над палянай,
Над усей ваколіцай,
Працавітыя селяне
Шчыра Богу моляцца...

Ясакар.

Агульныя весткі.

ВЕНА, 12-V [бюро Вольфа]. На абшары Падбяёворагу заатакаваў заўчора нашо абараняючае войско і пры тым яму удалося прапікнуць у нашыя пазыцыі на Монтэ-Корно. Нашай ўчэрайшай контр-атакай італьянцы зноў адкінуты назад.

У другіх ваколіцах фронту адбіты італьянскія развядачныя часьці.

Палёвы лятун падпаручык Лінке Граўфорд зьбіў 11 г. м. 2 ангельскіх аэропляны і гэтым давяршыў сваю 22 і 23 ўвазд ушную перамогу.

У Албаніі мейсцамі жывая баёвая чыннасьць.

Шэф генэральнаго штабу.

СТОКГОЛЬМ 10-V. Штодзенныя афіцыяльныя камунікаты Фінскай глаўнай кватэры прыпынены. Гэта добрая азнака, што хатняя вайна у Фінляндзіі шчасьліва аконччылася. 12 членаў Фінляндзкаго чырвонаго ураду знаходзяцца у Пецярбургі.

Подлуг «Бэрлінскіе Тыдэндэ», здабыча каля Выборга цэніцца у 2 мільярды. Палонных ёсьць да 80000.

ГААГА 11-V. Як паведамляе асьведомлены у гэтым галяндкі палітык, Лёрд Лансдаў напісаў лёрд-Джорджу прыватны ліст, у каторым кажэ, што Нямеччына ціпэр мае у Расіі, Фінляндзіі, Украіне і Румыніі шмат сіл, якія патроху асвачжаюцца. На будучую вясну Нямеччына ішчэ зробіцца мацнейшай за Англію па эканамічнай і харчовай часьцях. Дзеля гэтаго ён ішчэ раз зьвертае увагу лёрд-Джорджа на тое, каб адказацца ад спэкуляцыі сэпаратнаго міру з Аўстрыей, а знайсьці просты компромісны базыс і саставіць адвет на варункі міра нямецкаго Кайзэра.

БЭРН, 11/V. «Тэймс» і «Дайлі Нёус» паведамляюць аб ірляндцкім протэстуючым сабранні, адбыўшымся 4 мая у Нью-Йорку пры учасьціі 5000 чалавек, праціў уводу вайсковай павіннасьці у Ірляндзіі. Сабранне рабіло ўражанне, што на ім мелі перэвагу сінфэйнеры; некольки раз у пратэстах чуліся дамаганні рэспубліканскаго ладу для Ірляндзіі, а Англія называлася збанкротоваўшай.

Праводца ірландцаў у Амэрыцы Джон Дэвой даводзіў, што завядзенне абавязковай воінскай павіннасьці азначалобы канец абезлюджанай Ірляндзіі і заклінаў Амэрыку, каб ні зрабілась памочніцай ангельскаго пакушэнния на вольнасьць народу. Пасьля сходу па уліцах праходзілі вялікія тлумы дэмонстрантаў з крыкамі: «У пекло брытанскіх насільнікаў!».

ЖЭНЭВА 10 гм. У камісіі заграцічных справаў француз скаго парламанту Пішон сказаў, што ніколі ні рабілося настолькі паважных прапазыцый, каб на іх можна было асноўваць магчымасьць міру.

БЭРЛІН 10 гм. «Вольф». У часе свайго паходу каля Іпру нямецкія войскі натрапляюць на шмат ніпахаваных ангельскіх трупаў з часу прошлагодніх бітваў. Далека у тыле за пазыцыямі нямецкімі ляжалі массы забітых у поўным рыштунку, так як падалі падчас бою. Страшны абраз прадстаўляе Пэльканэлле і ваколіцы, дзе ляжаць ніпахаваныя трупы ангельцаў, забітых ішчэ у 1917 годзе.

КОПЭНГАГА 10 гм. Сюды прыбыла новая расійская соцыял-дэмократычная місійная дэлегацыя, каб аднавіць працу Стокгольмскай конфэрэнції і пазьбязываць разарваныя у прошлым годзе ніці. Дэлегацыя адначасна мае замер асьведаміць соцыял-дэмакратычныя партыі усіх краёў аб выпадках у Вялікаросіі.

ЛЕНДАН, 10 гм. «Вольф». Ангельскае адміралтэйство паведамляе: 1 мая ангельскі тралер натинуўся на міну і утапіўся. Згінуло 3 ахвіцэры і 23 чалавекі с каманды, уключаючы сюды і гандлёвую камісію.

ШТОКГОЛЬМ, 10 г. м. «Вольф»». Прыбываючыя з Расіі падарожныя расказываюць аб вялікай агітацыі якая вядзецца у самарскай, саратаўскай і астраханскай губ. і у часьцях уфімскай, тамбоўскай і уральскай (?) губэр. на карысьць стварэння надволжскай рэспублікі, каторая заханіла-бы найменаваныя мейсцы. Сталіцай рэспублікі мае быць Саратаў.

У самарскай, сімбірскай і уладзімірскай губ. панує проціў большэвіцкі настрой, які ўзмацняецца над уплывам духавенства, каторае выступае проціў бальшэвікоў у навуках з царкоўнай амбоны.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЦЕ.

Па Л. Р. м. д. членам ліквідацыйно-эксплсатацыйных камісій усіх упраўленскіх служ бау гэтымі днямі уплачывание пэнсія за увесь час ад 21-го лютаго па сягоннішні дзень па дэкрэту часоваго ураду.

У «У. З. С.» у скураным аддзеле вярнууся з слуцкаго павету загадчык б. зем-шавецкім атрадам, каторы ехау тудыі дзеля збору дакумэнтау аб заказах у крэдыт са старыны палкавых часьцей.

І што-ж?—

Дакумэнтау—хоць гаць гаці. А цяпер, мабыць, вышэйпамянёны загадчык будзе паводлуг гэтых самых дакумэнтау дакладываць аб тым, што грошай як ні было так і ні будзе.

Радаўніца, г. з., паімнкі памершых на праваслаўным могільніку па Пэрэспы адбылася учора, 14 мая; былі пры гэтым усе свабоднае духавенство і шмат з набожнай публікі.

У сталоуцы губ. зем. управы (Надгорная) с 12 мая абеды выдаюцца для асоб, якія служаць у упраўленні меннем, што прайшло ад «У. З. С.»

Касса сталоукі вымагае паседчэнне. Да 12 мая мог абедаць у сталоуцы кожны з местовых жыхароу. (Абед з 2-х стравау—2 руб.). Земсаюзныя справы ідуць ні у гару.

Вучэбныя занацці, ад панедзельку, 13 мая, пачаліся ва усіх тутэйшых школах.

Як паведамляе адміністрацыя пачтовай гімназыі (Мала Манастырскі завул., д. Шадхана), там ідзець і далей прыем вучняу, без розніцы пола, дзеля падгатоукі ва усе сярэднія школы і розныя званні.

Навучэнне пастаулено вельмі добра. У гімназіі Рэйман просяць вучняу перадаць усе ніпатрэбныя кнігі у камітэт бацькоу—для будучаго вучэбнаго году.

У местовым крэдытным Т-ве сягоння, 15 мая, адбудзецца гадовы сход упоунамоцных дзеля разгляду і пацьверджэння падрахунку за мінуушы год, сьметы на бягучы год і выбары асоб праулення, дагледаючаго камітэту і рэвізыйнай камісіі.

Местовае крэдытнае Т-во—цэнтр і нэрв усяго крэдытнаго Менску, яно ўжа—глауны пункт і усей стародумскай палітыкі, каторай давала тон і напрамак на працяг дзесяцілецьцяу, а у апошнія гады—усёбе у постаці «магутнаго» сэкрэтара Т-ва, нідауна трагічна памершаго М. Я. Фінкельсона.

У цяжкія мамэнты Т-ва в. п. сэкрэтар, дзеля ратунку главароу ад правалу на выбарах, ні адказываўся ад зносін нават с такімі чорнасоценнымі газэтамі як «Минское Слово» часоу Шмідта, Срынчэнко, Шофэра і К-о.

Цяпер мест. крэд. Т-во у палітычным кірунку трымаецца на старане, цешучыся добрымі надзеямі.

Кандыдатамі на пасады у мест. крэд. Т-во намечаны «вядомыя»: Сьвенціцкі (інжэнэр), Волловіч (памешчык), Пценцов (б. уласнік цукерні) і Крэйнес (мелкі адвакат, ен жа б. юрысконсульт газэты «Минское Слово» і архіерэйскаго двора).

Упоунамоцных мест. крэд. Т-ва, ніперэвыбраных с прычын вайны з ведама міністэрства фінансоу *5 год*, у цяпершні час—72.

У бонавым бюро на Юрэўкай вуліцы у панядзелак, 13 го мая пры выдачы бонавых кніжак, таукатня была празмерная.

У той час, калі людзі адорваныя ад заняцця і службы пацеюць у «хвастох» цэлымі гадзінамі, загадчыкі штэмплеваннем кніжак займаюцца спакойных чаепіцием і безчародным прапусканнем па „кумауству".

Не, нашыя студэнты—арганізатары грамадзянскаго дабрабыту мабыць, яшчэ ні здольны стварыць што кольвек на кіпталт „эуропэйскіх" парадкау.

У местовай управе адбылося нігласнае пасядзэнне па пытанню аб новым зьменьшэнні штату служачых.

Местовы харчовы камітэт мае злучыцца с камісіяй апалу і асьвятлення, с прычын малай прадуктаунасьці апошняй у адзін аддзел «снабженія».—«Тришкин кафтан» с крылоускай байкі!

У пасядзенні мест. думы прынялі праэкт адчынення пры управе статыстычнаго аддзелу, з отпускам крэдыта на істнаванне яго покуль што на 2 месяцы.

Рашылі устанавіць у разных мейсцах гораду для дзяцячых гульняу 5 пляцау. Рашылі павялічыць плату за электрычную энэргію да 1.50 к. за кілодат.

Эканамічная крама афіцэрскаго бюро на Багадзельнай вуліцы, дзе па загатовіцельных цэнах афіцэры дастаюць прадукты першай патрэбнасьці, дзеля прычын цяперашняго адліва членау бюро у Расію і у акупаваныя мейсцы, будзе істнаваць яшчэ ніболей аднаго месяца.

У крамы с кожны днем пакупацелеу усе меней. У свайм часі афіцэрство мело ад крамы вялікае паттрыманне

Курсы беларусазнаўства.

15 мая лекцыя Я. Варонкі. „Беларусь і яе суседзі. Беларусь і Украіна".

Пачатак а 7 гадз.

Афіцыяльнае павядамленне нямецкаго вярхоўнаго камандавання за 14 мая 1918 року.

ЗАХАД: На палех бітвы ўзмацнеўшыя у раннія гадзіны з ранпу артылерыйская чыннасьць, аслабела каля палудня. Пад вечар яна зноў шмат разоў ажыўлялася. Пасьля мацнай артылерыйскай дзейнасьці паўночней каналу Ля-Бассэ, ангельцы прабавалі ў вечар рабіць дзе-ні-дзе атакі на нашыя пазыцыі паўночней і паўдневей Жыванши. Яны былі адбіты з вялікімі стратамі. Разьведчычная чыннасьць была ўзмацнейшай.

З іншых тэатраў вайны ніякай навіны.

Першы Генэрал-кватэрмэйстар **фон-Людэндорф.**

Распараджэнне.

Здаралося, што грамадзянскае насяленне нагаворвало нямецкіх салдатаў прылучыць іх кватэры да электрычных дратоў, або асьвятленню горада Менску.

Гэта безумоўна забараняецца. Супраціўшыяся гэтаму будуць аштрафованы на 600 мр., альбо арыштованы на 6 тыдняў, а ў выпадку большай віны, кара можа быць павялічана.

Распараджэнне ўходзіць ў моц ні забаўна.

МЕНСК 14 мая 1918 р.

Комэндант
фон-ФРАКЕНБЭРГ.
Палкоўнік.

Весткі с краю.

с. Бяседы, віленск. губ. віленск. пав. *(ад нашаго кар-та).* Нідауна тут забілі і закінулі у лес маладога хлопца—ўвысялленца с Польшчы—служачаго дзесятнікам пры бышым тутэйшым дарожным адрадзе. Труп так быў пакірашаваны шаблей, ці сякерай і заліты кроўю, што чуць яго апазналі. Занадзяроных двух злыдню арыштавалі. Іх бачыла з лесу у самы момант убійства нейкая бабулька, зьбіраючы траву. Тады яна са страху уцякла і схавалася, але цяпер есьць надзея, што усе выкажыцца.

Рэдактар **А. Прушынскі.**
Выдавецтво **Т-во «Заранка».**

Друкарня Я. А. Грынблята.